

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BO • נב

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (7"sr) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

COVENANT & CONVERSATION ÖZET

Sorular Sormanın Gerekliliği

Bu özet, Rabbi Sacks'ın 2012 yılında yazmış olduğu makaleden uyarlanmıştır. [Makaleye buradan ulaşabilirsiniz.](#)

Bo *Peraşa*'sı, çocuklara ve ebeveynlerin onların eğitimindeki rollerine üç kez değinmektedir. **Yahudiler olarak şuna inanırız ki, bir ülkeyi savunmak için bir orduya ihtiyacınız vardır; ama bir uygarlığı savunmak için de eğitime ihtiyacınız vardır. Özgürlük, kanıksandığı zaman kaybedilir. Ebeveynler kendi anılarını ve ideallerini – özgürlüklerini nasıl kazandıklarının hikâyesini ve yol boyunca vermeleri gereken mücadeleleri – gelecek nesle aktarmadıkları takdirde, uzun yolculuk sekteye uğrar ve yolumuzu kaybederiz.**

Büyüleyici olan, Tora'nın, çocukların soru sormaları gerektiği gerçeğini vurgulama şeklindedir. Bu vurgunun yapıldığı dört bölüm, Pesah *Agadası*'nda Dört Oğul olarak yer aldıkları için ünlenmiştir. Bu dört bölümü birlikte okuyan Hahamlarımız, çocukların soru sorması gerektiği, Seder gecesinin, çocukların soruları etrafında dönmesi gerektiği ve çocuklarını soru sormaya teşvik etmenin bir ebeveynin görevi olduğu sonucuna varmışlardır.

Tüm bunlarda hiçbir şekilde doğal bir yan yoktur. Aksine, geleneksel kültürlerin çoğu, bir ebeveyn veya öğretmenin görevini, talimat vermek, rehberlik etmek veya emretmek, çocuğun görevini ise itaat etmek olarak görür. "Çocuklar görülmelidir; duyulmamalıdır" der eski İngiliz deyişi. Ömrünü insanlara soru sormayı öğretmekle geçiren Sokrates, gençleri yozlaştırdığı gerekçesiyle Atina vatandaşları tarafından ölüme mahkûm edilmişti. **Yahudilikte durum bunun tam aksidir. Çocuklarımıza sorular sormayı öğretmek dini bir görevdir. Bu şekilde gelişeceklerdir.**

Yahudilik bu konuda benzersizdir, çünkü sorular sormaya dayanan bir inançtır ve bazen bunlar, inancın ta kendisinin temellerini sarsıyor görünecek kadar derin ve zorlu sorulardır. Örneğin, *yeşivada* amaç, iyi bir soru sormayı öğrenmektir. En büyük görevimiz, basitçe körü körüne itaat etmek değil, Tanrı'nın isteğini anlamaya çalışmaktır. Biz, zekânın, Tanrı'nın insanlığa verdiği en büyük armağan olduğuna inanırız. Normal günlerdeki Amida'da dile getirdiğimiz isteklerimizin ilki, "bilgi, anlayış ve muhakeme" içindir. Hahamlarımız tarafından oluşturulmuş olan *berahalar* içinde en nefes kesici türden bir cesareti ortaya koyanı, Yahudi olmayan büyük bir bilge görüldüğünde söylenen *berahadır*. Başka bir deyişle, bilgeliğin bizimkinden farklı bir kültürde de var olduğunu görmekle kalmamakta, Tanrı'ya bunun için teşekkür de etmekteyiz Bu da Yahudiliğin akla, bilgiye ve öğrenime ne kadar değer verdiği için açık bir işaretidir.

Nihayetinde tüm bunlar nasıl öğrendiğimiz ve çocuklarımıza nasıl öğrettiğimizle ilgilidir. Tora buna, Yahudi tarihinin en güçlü ve en etkileyici kavşağında odaklanmaktadır: tam da Bene Yisrael Mısır'ı terk etmeye ve özgür bir halk olarak yaşamaya başlamaya hazırlanırken! Bu anın hatırasını çocuklarınıza aktarın ve bunu, onları sormaya, sorgulamaya, soruşturmaya, araştırmaya, analize, keşfe teşvik ederek yapın, demektedir Tora. Hürriyet, beden kadar zihnin de özgür olması anlamına gelir.

Şunu bilmek ve çocuklarımıza öğretmek de temel öneme sahiptir: tüm soruların bizim derhal anlayabileceğimiz birer cevabı olacak diye bir kural yoktur. Bazı fikirlere ancak yaşımız ilerledikçe ve deneyim kazandıkça tam olarak anlayabiliriz. Bazıları da insanlığın yolculuğunun bu aşamasında kolektif kavrama kabiliyetimizin henüz tamamen ötesinde olabilir.

Modern bilimin kurucusu büyük Newton, ne kadar az anladığını anlamış ve bunu güzelce ifade etmişti: "Kendi gözümle yalnızca sahilde oyun oynayan küçük bir çocuk gibi görünüyorum. Ara sıra normalden daha pürüzsüz bir çakıl taşı veya daha güzel bir deniz kabuğu bularak kendimi oyalıyorum; oysa büyük hakikat okyanusu bütünüyle hâlâ keşfedilmemiş halde önümde uzanıyor." Ne kadar çok bilirsek, araştırmaya devam ettiğimiz takdirde hâlâ öğrenecek dünya kadar şey olduğunu da o kadar iyi anlarız.

Çocuklarına sormayı ve sormaya devam etmeyi öğretmekle, Yahudilik, Rambam'ın "aktif zekâ" olarak adlandırdığı ve Tanrı'nın bir armağanı olarak gördüğü şeyi onurlandırmıştır. Başka hiçbir inanç insan aklını bundan daha fazla onurlandırmamıştır.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Yahudilik çocukları sorular sormaya teşvik ederken sizce neden bu kadar çok kültür geleneksel olarak çocukların "görülmesi, ama duyulmaması" gerektiğine inanmıştır ?
2. Rabi Sacks her sorunun, bizim anlayabileceğimiz, anında verilebilecek bir cevaba sahip olamayabileceğini kaydetmektedir. Sorularınıza bu tip bir cevap verildiği zaman nasıl hissediyorsunuz? Bununla nasıl başa çıkıyorsunuz ?
3. Kendi inançları konusunda güven duyan kişilerin sorulardan korkmayacağı şeklinde bir fikir vardır. Sorgulamak, inançları nasıl daha zayıf değil de daha güçlü hale getirebilir ?

Kısaca Peraşa

Son üç bela Mısır'ı harap eder. Çekirgeler, yoğun bir karanlık ve tüm Mısırlı *beho*ların ölümü. Tanrı Bene Yisrael'e ilk *mitsval*larını verir: bir ay takvimi oluşturmak ve Roş Hodeş'i kutlamak. Bene Yisrael'e bir kuzu veya oğlağı *korban* olarak kesip kanını kapı pervazlarına sürmeleri söylenir. Böylece *beho*ların öldüğü bela sırasında Tanrı bu işaretin bulunduğu evleri pas geçecek ve onları koruyacaktır. Paro nihayet Bene Yisrael'e gitmelerini söyler ve halk telaş içinde yola çıkar. Hatta bu o kadar hızlı bir şekilde olur ki hamurları kabarmaya vakit bulamaz ve ekmek yerine *matsa* şeklinde pişer.

Ardından Tanrı halka Mısır Çıkışı'nı her yıl *matsa* yiyerek ve olayın hikâyesini anlatarak, ayrıca mucizevi kaçışlarının bir hatırlatıcısı olması amacıyla *tefilin* takarak anmasını emreder.

PERAŞA ÜZERİNE

YAZAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

RABİ SACKS'IN FELSEFESİ

Derinlere Dalmak

Diğer birçok kültür ve din körü körüne itaati vurgularken, Yahudilik soru sormayı dini bir görev ve daha derin bir anlayışa giden bir yol olarak görür. Gerçek şu ki, 613 emir içeren bu inanç sisteminde “itaat etmek” anlamına gelen İbranice hiçbir sözcük yoktur.

Tora bunun yerine *şema* fiilini kullanır. Bu sözcük Türkçeye tam olarak çevrilemez, zira birden çok anlama gelir: dinlemek, duymak, anlamak, içselleştirmek ve cevap vermek.

Yahudilik, benzersiz bir şekilde, özellikle de çocuklara öğrenim verilirken, sorgulamayı, inancın ve eğitimin temel bir parçası olarak teşvik eden ve ona değer veren bir inanç sistemidir.

Sorgulamak inancı baltalamaz, aksine onu güçlendirir – her sorunun derhal verilebilecek veya kolayca anlaşılabilir cevapları olmasa dahi. Nihayetinde gerçekten özgür olanlar, zihinleri hür olup serbestçe soru sorabilenlerdir.

- Tanrı'ya tek bir soru sorabilseydiniz bu soru ne olurdu?
- Sizce öğretmenlerinizin aklındaki sorular sizin aklınızdakilerden daha az mıdır, yoksa daha çok mu?

Peraşa Aktivitesi

Soru Zinciri

Oyuncular daire halinde oturacaklar. İlk oyuncu herhangi konuda bir soru soracak. Sıradaki her oyuncu önceki soruyu cevaplamalı ve ardından ya cevapla ya da önceki soruyla bir şekilde bağlantılı olan yeni bir soru sormalıdır. “Evet/hayır” cevaplı sorular sorulmayacak, önceki soru veya cevaplar tekrar edilmeyecektir!

Bir yandan birbirleriyle ilgili sorulardan oluşan bir zinciri korurken, en baştaki sorudan konu açısından ne kadar uzaklaşılabilir?

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Seyret ve Öğren

Hafta sonu sabahlarının sessiz saatlerinde küçük bir çocuk ve babası düzenli olarak doğada yürüyüşe çıkardı. Genç Richard Feynman ve babası manzaraları birlikte keşfederler, birçok kez çevrelerindeki dünyayı, özellikle de kuşları gözlemlemek için uzun molalar verirlerdi.

Çocuklarına çeşitli şeyleri tanımlamayı ve isimlendirmeyi öğretmeye odaklanan diğer ebeveynlerden farklı olarak, Feynman'ın babası farklı bir yaklaşımı benimsemişti. Richard'a dikkatle izlemeyi ve gördükleri hakkında düşünmeyi öğretiyordu. Çeşitli kuşları tespit ettikleri zaman dikkatlerini onların davranışlarına veriyorlardı – nasıl hareket ediyorlardı, ne yiyorlardı ve çevreleriyle nasıl bir etkileşim içindeydiler. Richard Feynman daha ileride babasının kendisine, gözleme ve sorgulamanın, isim ezberlemekten daha değerli olduğunu öğrettiğini yazacak ve şöyle diyecekti: “Bir kuşun dünyanın tüm dillerindeki ismini bilebilirsiniz, ama tüm bu isimleri öğrenmeyi tamamladıktan sonra o kuş hakkında kesinlikle hiçbir şey bilmiyor olacaksınız. Tek bileceğiniz şey, farklı yerlerdeki insanlar ve onların bu kuşa verdikleri isimlerden ibaret olacaktır.”

Dikkatli gözlem ve sorgulamayla dolu olan bu yürüyüşler, genç Richard'ın dünyayı anlamaya yönelik tüm yaklaşımını şekillendirmişti. Kuşları izlemeyi öğrenmiş olan bu meraklı çocuk, zaman içinde dünyanın en büyük fizikçilerinden biri haline geldi. 1965 yılında Feynman, kuantum elektrodinamiği alanındaki araştırmaları için Nobel Fizik Ödülü'nü aldı. Tüm araştırma ve keşif yılları boyunca, gerçek anlayışın çeşitli bilgileri ezberlemekten değil, dikkatli gözlemden ve gördükleriniz hakkında sorular sormaktan geldiğine dair, hayatının erken dönemine ait o dersi, hep yanında taşımıştı.

- Kendi eğitiminizi ele alın: Belirli bir konu hakkında derinlemesine ve eleştirel şekilde düşünmenizi hangi sorular sağladı? Ebeveyn ve öğretmenlerin, çocukların öğrenim şekli üzerinde ne gibi etkileri olabilir?

AFTARA ÜZERİNE

YAZAN: RABİ BARRY KLEINBERG

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

AFTARA ÖZETİ

Kısaca Aftara

Yirmeyau 46:13-28 (Aşkenazi ve Sefaradi)

Yeşayau 19:1-25 (Yemen)

Aşkenazi cemaatlerin *Aftaralardan* biri olarak Yirmeyau kitabından bir parçayı okudukları ilk hafta budur. Ancak bu haftaki *Aftara*'nın teması, geçen haftanın *Aftara*'sındaki temayla kayda değer bir şekilde çakışmaktadır. *Aftara*'mızda peygamber, Mısır'a karşı bir yargı ve Yisrael'e yönelik bir ümit mesajı iletmektedir. Yirmeyau, Mısır'ın, Kral Nevuhadnetsar'ın yönetimi altındaki Babil karşısında alacağı yenilgisine dair kehanette bulunmaktadır. Bir zamanlar güçlü bir ulus olan Mısır, müttefiklerinin onu desteklemekten geri kalması üzerine küçük düşme ve yıkımla yüzleşecektir. Bu yıkım kaçınılmaz ve Tanrı tarafından hükmedilmiş bir şey olarak tasvir edilmektedir. Mısır'ın düşüşüne dair bu kehanetin ortasında Yirmeyau, Yisrael ve Yeuda'ya ise bir teminat sunar.

Her ne kadar günahları nedeniyle kendi cezalarıyla yüzleşecek iseler de, Tanrı onları tamamen yok etmeyeceğine dair söz vermektedir. Mısır'ın aksine, Yisrael'in cezası, Tanrı'nın antlaşmasının kalıcılığını yansıtırçasına tamamen yıkıcı değil, düzeltici nitelikte olacaktır. Tanrı, halkını koruyacağına ve nihayetinde onları eski konumlarına geri getireceğine dair yemin ederek, korkmalarına gerek olmadığını, zira Kendisi'nin onların yanında olup, düşmanlar karşısında onlara koruma ve kurtuluş sağlayacağını ilan etmektedir.

Fikriniz Nedir?

Önce bu sayının sonunda yer alan "Haftanın Alıntısı" bölümünü okuyun.

1. Sürgüne gittiğimiz bir şehrin refahı için neden dua etmemiz gerekir?
2. Erets Yisrael'in dışında oturan Yahudiler için; yaşadığımız ülkelerin liderleri uğruna dua ettiğimiz zaman hangi dileklerde bulunuruz?

TANAH İLİNTİLERİ

Peraşa ve Aftara Bağlantıları

Bu hafta hem *Peraşa* hem de *Aftara* çekirgelerden bahsetmektedir. Şemot 10:14-15'te *Peraşa*, Mısırlıların üzerine gönderilen çekirge belası ile açılır ve çekirge sürülerinin muazzam kalabalığını vurgular. *Aftara*'da, Yirmeyau 46:23 pasuğunda, Mısır'ı istila edecek olan Babil orduları da "Çekirgelerden daha fazlalar ve sayılmaları mümkün değil" ifadeleriyle betimlenmektedir.

Peraşa, Mısır'a karşı gönderilen son iki belanın anlatılmasıyla devam eder. *Aftara* da yine Mısır'ın cezalandırılması konusunu ele alır (geçen haftaki gibi).

Paro'nun liderliğini ve yaptıklarının bedelini nasıl ödediğini ele alırken, Rabi Sacks şöyle yazmıştı: "**Bizler Paro'yu hem kötü hem de aptal görürüz, çünkü hepimiz kitabı okuduk. Danışmanları, onun, halkını felakete sürüklemekte olduğunu açıkça görmekteydiler, ama Paro olasılıkla, danışmanlarının basitçe korkuya yenildikleri, kendisinin ise güçlü bir duruşu benimsediği hissini taşıyordu.**

Liderlik ancak geriye bakışla kolaydır ve hataları da ancak geriye bakışla açıkça görülebilir... Tavsiyelere nasıl kulak vereceğimizi, değişime nasıl tepki göstereceğimizi ve hatalı olduğumuzu ne zaman kabul edeceğinizi bilmek, hâlâ liderliğin en önemli görevleri listesinde ilk üç sıradadır. Önerileri geri çevirmek, değişmeyi reddetmek ve hatalı olduğunuzu kabul etmekten kaçınmak bazılarının gözüne "güçlü olmak" gibi görünebilir. Ama bunlar genellikle, bir başka aptallıklar geçidinin ilk adımlarıdır."

NEVİİM KİTAPLARI BAĞLAM I

Yirmeyau Kitabı

Yirmeyau tarafından MÖ 7. yüzyılın sonlarında ve 6. yüzyılın başlarında yazılmış olan Yirmeyau Kitabı, Yeruslayim'in yıkılması ve Babil sürgünü ile sonuçlanan kritik bir dönemi ele alır. Birçok kez "ağlayan peygamber" olarak adlandırılan Yirmeyau'ya, Tanrı'nın yargı mesajlarını iletme ve Yeuda halkını putperestlik, adaletsizlik ve antlaşmaya sadakatsizlik günahlarının sonuçları hakkında uyarma görevi verilmişti. Rabi Sacks ayrıca Yirmeyau'nun, "**Yıkımı önceden görmüş ve sözleri [Şiva Asar BeTamuz ile Tişa BeAv arasındaki] Üç Hafta [içinde okunan Aftaralardan ikisini] oluşturmuş olan Peygamber**" olduğuna işaret eder.

Yirmeyau Kitabı, kehanetler, şiirsel ağıtlar ve Yirmeyau'nun, reddedilme, zulüm ve ümitle yüzleştiği anlardaki mücadelelerini ayrıntıya döken anlatılardan oluşan bir harman niteliğindedir. Başlıca temalar arasında Tanrı'nın hükümranlığı, insanın hesap verme yükümlülüğü ve Tanrısal yargının kaçınılmazlığı yer alır. Yirmeyau ümide de vurgu yapar: Yeruslayim'in düşüşüne rağmen Tanrı geri dönüş sözü vermekte, gelecekte kurtuluşun gerçekleşeceğini ve Halkı'nın yüreklerinin üzerine yazılı olacak yeni bir antlaşmanın yapılacağını bildirmektedir. Kitap, Yirmeyau'nun hayatını ve konuşmalarını anlatmakla, Tanrısal yargı ve merhamet arasındaki gerilimin altını çizmekte, derin bir ulusal ve manevi krizin içinde *teşuva* ve Tanrı'ya güven çağrısında bulunmaktadır.

Haftanın Alıntısı

“Yirmeyau Yahudilerin Diaspora’daki rolünü tüm zamanlar için tanımlamış olan liderdir: ‘Sizi sürmüş olduğum şehrin refahını arayın ve onun için *A-Şem*’e dua edin, çünkü onun selameti yoluyla siz de selamet içinde olacaksınız’ (Yirmeyau 29:7) – Tarihte, yapıcı bir azınlık olmanın ne olduğuna dair ilk ifade budur.”

Leadership at a Time of Crisis (Kriz Zamanında Liderlik)

Mase, Covenant & Conversation “Liderlik Konulu Dersler” serisi

Biraz Daha Düşünelim

Ahlaksız veya Yahudi karşıtı bir şekilde hareket ediyor görünen liderlerin uğruna dua etmek konusundaki hisleriniz nedir?

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks’ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks’ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy’nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy’yi sosyal medyada takip edin: [@RabbiSacks](https://www.instagram.com/RabbiSacks).

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel’in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi’ne teşekkürlerimizle.

“R. Chaim Schimmel’in Tora’sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna’yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift.” - Rabi Sacks